

ÎN OGRADĂ – PREȚ DE O VIAȚĂ

Femeia, de 76 de ani, de cum se crăpa de ziuă, iute, nu avea stare să mai stea în pat: „S-a luminat de mult, noi ce facem? Nu ne mai sculăm? Auzi! Afară orătâniile sunt deja pe bățatură, au coborât de la pătul și stau în poartă să le dau să mănânce“.

Fata nu se-ndura să iasă de sub plapumă, îi era greu să se scoale în frig, chiar dacă realiza că nu se cădea asta, față de cei 76 de ani ai maică-sii. Camera, cu ciment pe jos, chiar dacă era cu ziduri de o cărămidă jumate, cum se mândrea maică-sa, se răcea repede peste noapte, oricâte lemne ar fi băgat peste zi în sobă.

Un cocoș parcă anume îi cânta cu foc în strună femeii.

„E cocoșelul porumbac, a coborât mai repede, că-l bate ăl bătrân, ăla roșu. Afurisitu’, după ce că nu mai e în stare nici să mai calce ca lumea vreo găină, l-am văzut că se dă și la rațe. Și ce le mai chinuie, Doamne!, de se ascunde aia bălană când îl vede, ca de dracu’, una-două fugе de frica lui sub magazie. O să ți-l tai totuși pe ăla porumbac când pleci, să iei și tu o pasăre la tine, și pe cel mare îl mai țin, că poate, poate! Poate o mai face un cocoșel roșu, că porumbaci mai am vreo doi. Sunt tinerei ăia, și mi-e milă să-i despart. Au rămas ca doi frați, din câți au fost, că am avut de la o cloță 12 pui, și au tot murit, câte unu, ba toiegiți de frig, ba sub cloță, că nu avea grijă de ei și-i călca, călca-o-ar împielțatu’, ba s-au pierdut prin grădină, seară de seară venea cloța cu câte unul lipsă. Acu’ o să auzi imediat cum cântă și celălalt, că și atunci când îi dau de mâncare unuia, trebuie să apară și celălalt...“

* * *

Domnica scosese cenușa din vatră și o pusese-ntr-un bidon, strângea pentru la primăvară, s-o arunce prin vie ca îngrășământ. Din curte se auzea vorbind, și fata se miră că a venit cineva în vizită așa de dimineață, apoi se lămuri cu cine vorbea: „oo, aveți răbdare, fetele mamii, că vă dă mama de mâncare, da’ să fac prima dată focul fie-mii, că altfel nu se scoală, e-n stare să stea în țoale pân’ la prânzu’ mare „scoală-te, scoală-te, puturosule, nu mă scol, nu mă scol, că rămâne patu’gol“.

Cum i se încurcau găinile printre picioare, lăsă jos cocenii pregătiți pentru aprinsul focului, luă două castroane de boabe de porumb și de grâu și le aruncă satisfăcută pe bățatură, unde era locul mai uscat, chemându-și odraslele: „pui, pui, pui, pui, puii mamii, pui“. De fiecare dată, începea apoi să le contabilizeze, cu gravă atenție, uneori gata-gata mai să provoace un alt atentat de la Sarajevo: „nu e găinușa aia cu gâtul gol și pene galbene la aripi, n-a fost nici aseară, îmi zisesem că o fi dormit prin altă parte, dar nu e! dacă ar fi fost, ar fi venit neapărat. Sigur a prins-o Angi, nenorocita, mi-a mai luat deunăzi când am fost la câmp una, chiar din bățatură, că nu se ducea nicăieri mititica de ea, se învățase așa blândă, numai în

balconul casei, acolo o lăsam și acolo o găseam când veneam de la câmp.

Uite, trebuie să prindem găina aia mare, neagră la gât, s-o închidem, că s-a învățat la Fica, zboară peste gard, acolo cred că și ouă, mi-a dat-o femeia de vreo două ori, dar până când, pe urmă o s-o țină și o s-o taie, că doar mi-a tot spus să am grijă de ea, i-o fi cu necaz că-i mănâncă boabele de pe bățatură.

Că numai ea mi-a mai luat o găină roșcată, mare și frumoasă, care venea mereu de la ea, și pe urmă a pus penele în colțul casei, să zic eu că o fi luat-o vreun dihor. Că e plin de dihori, au la lemne acolo în capătul grădinii, buturugi cred că de vreo 20 de ani, și-au făcut toți dihorii culcuș acolo, a prins Gogu bărbatu-su la ei, odată, în neștire, i-a dus la marginea câmpului, la Groapa lu’ Ștefan. Blana e bună cică pentru gulere, căciuli, și i-am spus să mi-o dea mie, să-ți fac o căciulă, așa că, atunci când a mai prins, mi i-a pus în brațe „Na, descurcă-te!“ l-am luat, ce să fac, omu’ îmi făcuse doar hatăru’, i-am jupuit, măcar că miros așa de urât, am dat pieile cu mălai, le-am dus la argăsit și n-au fost bune blăniile?! Că ce căciulă frumoasă ți-ai făcut apoi din ele!

Uite și o nimicarniță de căță, nu știu cum s-o fi rătăcit bibilica asta, cum o fi apărut pe bățatură, că eu n-am avut nicicând căte, doar pe vremea când trăia mă-ta mare, știu că avea multe atunci în curte. Pesemne o fi scăpat-o vreo cioară când o fi luat-o în cioc de pe undeva, și a crescut aici printre celelalte orătâni, singură, fără să-i pese, și acum, auzi ce gălăgie face, „păcat, păcat, păcat“ așa, strigă, o auzi? Cică sunt noroc la casa omului cătele.

Găina aia moțată e beteagă sărăcuța, din prostia mea schioapătă, am vrut s-o vând la târg într-o duminică, dar n-am reușit, doar rața cu care m-am mai dus am vândut-o, și cu ea m-am întors acasă, că erau prea multe. Petre Țiganu se bucură când e așa, el adună găini și le vinde apoi la Craiova, la Caracal, de 2-3 ori mai mult, că de aia, n-ai văzut?, e plin de ghiuluri de aur pe toate degetele. S-ar fi bucurat el să i-o dau pe degeaba, ar veni nici la juma’ de preț, de parcă eu mă chinui cu ele pentru Petre Țiganu, să dau eu găinile mele frumoase și grele lui Petre Țiganu! Și când am venit de la târg, i-am dat drumu’ pe bățatură, dar se rupsesse sfoara, și n-am mai prins-o ca să i-o dezleg de la picior, a rămas cu ea, și a crescut, ața a strâns-o și i-a făcut rană, sărmana!

Mi se zbate ochiul stâng de vreo două zile, trebuie să mi se-ntâmples ceva rău, nu se poate altfel, totdeauna când mi se zbate ochiul stâng se-ntâmplă ceva...

Te-ai uitat pe la căprițe? Ce-o avea Varvara noastră de nu mai mănâncă de la o vreme?! Ți-am spus eu, asta era ochiul meu stâng, i-o fi de sângerat!, dacă nu mănâncă ea niam, nu bea...“

Femeia a luat o foarfece și o nuia subțire: „tu ține-o

bine de coarne, eu să-i creștez urechile, ori să tai dacă pot din vârful urechilor“.

Apoi cu joarda, a început să-i plesnească urechea ciuită de vârf, ca să curgă tot sângele rău, care a început să țâșnească la fel ca la stropitoare, la început mai negru, apoi roșu aprins, ca vopseaua de Paște, se înroșise zăpada și blana albă de la gât, de parcă era costumată căprița de o coridă, în hlamidă alb-sângerie.

Seara, când au intrat în casă, la masă, a ciocnit paharul cu încredere ca de copil: „Noroc să fie, și cu sănătate și pentru Varvara mea“. Ține-mi-o, Doamne, că trebuie să fete curând, draga de ea, până să iasă din iarnă!“

Târziu în noapte, n-are somn: „Du-te cu lanterna și vezi ce mai face căprița, vezi dacă mai are pătura pe ea, ia și niște știuleți de porumb, să vezi dacă mănâncă“.

Fata se-ntoarce distrată de festa făcută de bălțată: „Ar mânca mamornița acum și lemne, e hulpavă ca o nesătulă, cum a auzit ușa deschizându-se, a țâșnit la porumb, mai să-mi ronțăie și mâna“.

Femeia se-nchină ușurată și fericită: „Dumnezeu s-o binecuvânteze, bun și mare ești, Doamne, pupa-Ți-aș poala, că mi-ai salvat căprița!“

Cât fusese fata la oborul caprelor, ușa rămăsese întredeschisă și cele două pisici, alte două suflete înscrise în cartea funciară a femeii, intraseră repede în sala dinaintea camerei. Oricât le-ai afurisi, nu vor deloc să se lase școlite, să stea respectuoase în fața ușii, doar la blidul lor. Cum prind ușa deschisă, intră ca niște săgeți în casă, și chiar dacă strigi clocotind de năduf: „păst afară!“, nu se sperie, se furișează repede sub masă, sigure de strategia lor. Ori dispar ascunzându-se în cel mai îngust cotlon, cât mai greu de ajuns cu joarda. „Aia vânătă, ai văzut?, șchioapătă, sare numai în trei lăbuțe. A venit cu una zdrobită, cred că o băgase în vreo gaură după vreun șoarece, ori o fi fost vreun șobolan care a mușcat-o, ori vreun dihor dintre buturugile Ficăi. Atârna lăbuța ruptă numai într-o pielită, ca o cârpă, nu m-am îndurat s-o tai, i-am legat-o eu cu foi de pătlagină, cu bandaje înmuiate în albastru de metil, să nu se infecteze, dar mi-a scăpat pe urmă, că se zbătea, sărăcuța, ca de ceasul morții. Când a mai apărut apoi, după un timp, mirosea a carne putredă când se apropia, că nu știam ce să mai fac cu ea, ar fi răs veterinarul de mine că îl chem să taie laba pisicii. A dispărut pe urmă o bucată bună de vreme, am crezut că o fi murit pe undeva, dar a apărut apoi așa cum o vezi, în trei lăbuțe. S-a vindecat singură, doar că atunci când îi mai prind și-i mai dau câte un șoarece, că îi prind cu nuca sub strachină, în odăița aia din spatele casei, nu știu de unde apar, atunci nu poate să-l țină cu lăbuța, îi scapă, și-l prinde în gură și-l tot învârte așa, și-l roade chinuit, dar de scăpat, nu-i scapă defel.“

Cealaltă în schimb, s-a făcut ca o batoză, nu vezi ce mare și grea e?! parcă ar fi Olimpia, nevasta lui Lie, pe care dacă o așezi pe scaun, ocupă tot locul dintre scaun și dulap! Și e așa de lacomă, scârbos de lacomă! Cu greu o scoți afară de pe unde se pitulă, tu o crezi afară și apare de unde nu te aștepti, nu poți lăsa o farfurie neacoperită, că te trezești cu ea goală când ți-e lumea mai dragă, și te miri pe unde a intrat în casă“.

* * *

E ger crunt, cum n-a mai fost în sat de zeci de ani, femeia a fost repede doborâtă de boală, i-a luat și glasul, că la 76 de ani, chiar și o răceală e cumplită, ca trăsnetul, te doboară ca pe o pleavă. Îi e greu și să vorbească, suflă greu, abia îngaimă două-trei vorbe.

Medicul satului, devenit acum medic de familie, îi spune că trebuie să stea numai în casă, la căldură, să nu iasă cumva afară în frig, nici să facă vreun efort, de nici un fel.

Femeia nici n-ar fi putut să se mai miște cumva acum, și asta o încremenise de tot, rămăsese înclăștată de starea ei de neacceptat, de neputință, și continua încăpățânat să se chinuie să vorbească.

Fata îi plecase iar în altă țară, de parcă ar fi fost de teapa lu' alde Nina lu' Ghigă, plecată la muncă prin Italia, și care nu a mai dat pe acasă, că zicea Gogu că s-a măritat pe acolo cu un hândrălău, că aici bărbatul îi murise, și nici de copii nu mai voia să știe, că-i luase soacră-sa, încă de pe când trăia Mitel, bărbatu-su. Fie-sa îi spunea că ea nu e așa, ea e în altă țară, nu mai știa cum îi zice, și e de fapt tot la școală, învață mai multe un timp și se-ntoarce, dar parcă poți să crezi tot, ea poate zice orice pentru o femeie neștiutoare de la țară!

Fusese venită acasă, dar numai pentru un timp, și abia plecase. Femeia voia și parcă nu voia să-i telefoneze. De fapt mai mult fata o suna mereu de acolo, la sfârșit de săptămână, s-o întrebe de Mișu, de capre, de ce-i mai fac vecinele, ce-i mai fac oasele reumatice, cum le mai tratează cu foi de varză crudă, pe care le încălzește pe plită, le zdrobește, și le învelește ca foile de ceapă în jurul picioarelor, și acum mai era ceva până la sfârșitul săptămânii.

Trecuse dimineață pe la ea lulică, nepotul lu' Gheorghe al lui Panciu, cu care se mai ajuta uneori, dar stătea la marginea cealaltă a satului, și plecase și el să-și potolească animalele, că nici bătrânii lui nu mai puteau, taica Leana era în băț mai rău ca ea, iar nea Gheorghe nu putea să le facă singur pe toate, că ei aveau gospodărie mare, porci, cai, vaci, oi.

Apucase să-i spună cum să aibă grijă de animalele din bățatură, cum să le dea să mănânce: „La căprițe să dai mai întâi 2-3 pumni de boabe, și apoi câte un maldăr de coceni, și la măgar la fel, mereu le-am dat așa, că pe gerul ăsta, dacă mai stai și flămânde, biete de ele, or să slăbească, cum să iasă și ele din iarnă?! și să te uiți dacă n-a căzut țolul de pe măgar, că-ngheață de frig, și sunt și ele suflete!“ . Urmărea mișcările flăcăului cu inima strânsă, că-l știa iute la mânie cu orătăniile, îi povestise cum dăduse cu un băț după un curcan până-i frânsese picioarele, că-i ciocănisese doi boboci. Vedea că nu-l mulțumea nimic: „Capra aia neagră iar a rupt sârma de la portită, zbiară de parcă nu i-aș fi dat de mâncare!“ Bătrâna încercă cu eforturi de vorbire să-l liniștească: „I-o fi de țap, mai știi?! Aia bătrână, aia albă, trebuie să fete acum în februarie, ai grijă să-i dai și apă, dar nu prea multă“.

lulică era gospodăros, și chivernisea totul, dar nu se-nghesuia să răsfețe animalele femeii. Înainte de a da iar coceni la capre, i-a scos pe bățatură pe cei dați înainte, și a dat drumul la măgar să le mai tragă al doilea perdaf. Știa el despre capre că sunt sclifosite, mănâncă doar frunzele mai mari, mai moi, pe când, din maldărul de

coceni ai măgarului, nu mai rămân decât bete de glojdeni.

Femeia bolnavă nu mai rânise la măgar de o săptămână și acum era înghețat tun. Lulică luă târnăcopul și sparse bălegarul, ca picamerul în stratul de cărbuni, ca ouăle de huiță, așa erau balegile măgarului. Curățată cu îndărătnicie, ca atunci când s-o încălzi și s-o-nmuia bălegarul, să nu aibă bătrâna de lucru.

Știa povestea cu măgarii țaicăi Domnica, și râdea de ea când pleca cu măgaru' și căruța la câmp, că era departe, în afara satului, 7-8 km, și pe bătrână n-o mai țineau picioarele: „Ce-i, țaică, mașina lu' matale, Matiz, Tico sau Trabant?!“ chiar dacă ea nu-nțelegea râsul: „Îl cheamă Mișu, nu Tico, ia nu-mi mai porecli așa băiatu'!“

Nu prea e băiat de treabă măgaru' ăsta, chiar dacă îl cheamă tot Mișu, nu are vraga celor dinainte din dinastia lui. E Mișu al III-lea. Primul Mișu, când a murit, l-a bociat bătrâna ca pe un fiu. Tot vina ei fusese, se zdropsise lulică la bătrână, că nu-i făcuse de la început căpăstru de curm de cânepă, dacă singură nu știuse ce să facă mai repede, și lanțul îi frecase gâtul de îi făcuse rană. Până să observe ea, se infectase, degeaba mai chemase apoi veterinarul cu disperare. „Eu i-aș fi dat una'n cap și-lăsam acolo lat, nu mai cheltuiam bani pe la veterinar, se bătoșise lulică, pagubă-n ciupercei, doar nu-i el mai al dracului ca mine!“

Pe Mișu al II-lea îl vânduse, că apucase cu o meteahnă: nu voia să meargă pe asfalt ori la vale, se proptea în picioarele din spate, că putea să vină căruța peste el, și tot nu mai pornea, mergea în vitezele cu care avea el chef. Când mai mergea să o ajute pe bătrână la cărat lemne, coceni sau nisip, lulică îl înjura de toți mucenicii și parastasele mă-sii, îl biciuia, ori îl împungea cu codiriștea biciului de-i făcuse curul tot numai rană, dar degeaba.

Mișu ăsta o fi el frumos, cum se mândrea țica Domnica, dar avea și el năravul lui, mamă, ce instrucție ar fi făcut lulică cu el, dacă i-l-ar fi dat pe mâna lui! Nu voia defel să meargă prin bălți, și cum drumurile cu el erau doar pe ulițele de la pădure, nu plimbat pe asfalt, ca la „șosea“, ci pe câmp, pe ulițele din Sângerit, unde roțile remorcilor, ale tractoarelor făcuseră numai gropi, era ca o expediție pe Lună un drum pe acolo după ploaie. Gropile se umpleau de apă și de noroi, iar Mișu ocolea orice băltoacă, oricât îl trăgea stăpâna de căpăstru, era în stare să răstoarne căruța, oricât l-ai fi bătut. După ce obosea trăgând de el, bătându-l și drăcuindu-l degeaba, bătrâna

se resemna cu consolarea „las'că-ți arăt eu ție acasă, n-o să mai mănânci trei zile!“, și ea mergea prin balta oricât de mai mare, și Mișu pe potecă, pe unde era drumul mai bun, mai bătătorit. Prima dată când și-a descoperit talentele și a răsturnat căruța, noroc de femeie că erau numai cu vreo câteva maldăre de bete de floarea –soarelui și a trecut mai ușor peste necaz.

Cu toate astea, femeia era mândră de măgarul ei, fata îi făcuse o fotografie color în care ea îi dă să mănânce dintr-o creangă de dafin, un lăstar de salcâm, și ea o privea deseori copilărește, ar fi pus-o în ramă, „tablou“: „Ce frumos a ieșit măgărușul meu, și parcă zâmbește, nu crezi?! Măgarul e animalul Domnului, de aceea are cruce pe spate, eu n-am văzut decât anul trecut, când mi-a spus și mi-a arătat nea Gheorghe la câmp, eu nu băgasem de seamă. Dar, ca să vezi ce păcătoasă e lumea în ziua de azi, toți își bat joc de el, toți ciobanii și toți copiii pe câmp și pe ulițe!“

Era în stare să devină lidera mondială a unei asociații de protecția măgarilor, ca Babette, ocrotitoarea maidanurilor..

Doctorul din sat o examinează și se uită circumspect la asistenta care dădea din cap compătimitor: „Ce să-i dau?! Pot să-i dau și o tonă de medicamente! La 76 de ani e un organism uzat, asta nu înțeleg unii, când vin la mine în ultimul ceas să-i fac flăcăi sau fete mari. La țară omul e muncit, consumat, nici un tratament nu poate face minuni. Mai venise unu să-mi spună de „bitter-ul suedez“ minune, că eu de ce nu știam! Îmi citea prospectul, și credea tot, nimic nu era scăpat, vindeca până și chelia! Măi să fie, dă-o-ncolo de treabă, păi atunci ar deveni miliardar cine ar vindeca și chelia...“

Ce are?! Are de toate, e și cardiacă, are și tensiune hai-hui, și insuficiență renală și astm, și emfizem pulmonar. I-am explicat că plămâni ei sunt uscați, nu o mai duc mult, ca și cum ai mai vrea să faci vin din struguri stafidiți. Eu îi dau acum un tratament, ce mă pricep eu de aici de la țară, după ochi, fără analize făcute, de altfel la fel or să spună și cei de acolo, de la spital. Dar s-o ducă la un spital ca lumea, că pe la noi te internează la etajul patru, te trimite de la un etaj la altul, și la parter îți dă drumul că nu ai nimic grav“ și se uită la femeia care era alături, neavând cui altcuiva să i se adreseze.

Femeia dă înapoi scuzându-se: „eu sunt numai o ve-

Nicolae Grigorescu – *Ciobănița*

cină, am trecut numai așa pe la ea, că mai lucrăm în tinerețe împreună, vara, pe la CAP, dar am și eu grijile mele, nu mă pot angaja s-o îngrijesc eu, să am grijă de casă, mai ales cum se fură acum peste tot, chiar și cu tine al casei înăuntru, că ți-e și frică să mai ieși pe bățatură când auzi câinii lătrând. Dacă se-ntâmplă ceva și pic eu de vină...”

Doctorul se-ntoarce hotărât spre bătrână: „Sun la Salvare să te ducă la spital, nu poți rămâne așa singură în casă”.

Femeia începu să plângă speriată, abia înțelegându-se ce vorbește: „Nu mă duc eu la spital, să mor acolo, și să mă aducă și pe mine tăiată ca pe Lina”.

Vecina dădu explicațiile: „Poate acolo a doborât-o boala, că a fost săptămâna trecută la mort, și a stat toată ziua în ger, că a murit aici în sat, pe mahala, Lina lui Vidrosu, a murit la spital și au tăiat-o acolo, au adus-o bucăți. Ar fi putut să ducă numai ploconu’ și să se întoarcă acasă, nu să stea până vine popa și citește, până o scot din casă și o plimbă prin sat pe la toate răscrucile. Să fi stat în casă, nu să meargă femeie bătrână și până la cimitir, și apoi să stea și la masa de pomană, că au fost mulți, peste 200 de oameni, și masa a fost afară, în bățatură, pe gerul ăla. Chiar dacă au fost prietene la câmp, pe vremea cooperativei, când mergeau împreună de la apuca miezul nopții cu sacii de porumb în spinare, prin șanturi, să se ascundă de pândari... Că-i mai ziceam și atunci: „Pentru ce te zbați atâta, țaică Domnică, nu vezi că ești singură și fie-ta, plecată departe nu mai vine la mata pe bățatură...”

Doctorul și asistenta au plecat. Femeia de peste drum a dormit cu bătrâna în colțul patului, cu lumina aprinsă, că-i spusese cineva că tot înseamnă și asta ceva, nu ar fi chiar o moarte fără lumânare, decât să moară cineva pe întuneric. Dar tot a întrebat-o pe bătrână pe unde are niște lumânări: „Nu de alta, dar dacă se ia curentul, cum nu e gaz în lampă, până să aprind niște chibrituri, nu vād să-ți dau medicamentele, trebuie să am o lumânare la îndemână”.

Când s-a luminat de ziuă, femeia a ieșit să potolească animalele, apoi a plecat la ea acasă, să și le potolească și pe ale ei, că Tudor al ei, bărbatu-su, stătea mai mult în casă, era bolnav cu ficatul, nu-l lăsa să facă eforturi.

Spre seară, bătrâna ieși greu afară în prag, și-și inspectă ca Napoleon armata, înaintea bătăliei de la Waterloo: „Cum să plec eu, copiii mamei, și să vă las singuri?! Cine o să aibă grijă de voi?! Să vină nebunul de lulică, câinosul, care-și bate măgarii lui ca pe hoții de cai?! Nici să nu-l mai vād în ochi, de când a vrut să se urce pe Mișu al meu, când veneam de la moară, nu era de ajuns greutatea căruței, mai voia să-l care și pe el ditamai găligan...”

Și Ghiocel și Voichiță?! Par ei slabi și pricâjiți, dar sunt câini buni, când latră, știu sigur că e cineva la poartă, cum eu nu prea mai aud când strigă cineva. Și le dau de mâncare cum trebuie, nu apuc eu să mănânc de trei ori, când mă iau cu treburile, dar lor tot le dau mereu, nu ca nebunul de lulică, care le aruncă o dată pe zi, ia’ acolo, un codru de mămăligă, și îi mai și bate ca apucatu’ când îi sar în cale, de îi auzi cum scheaună și se feresc de el

ca dracu’ de tămâie...”

Nu avea avere cu prea multe suflete bătrâna, dar cum se făcea seară, trebuia să le știe potolite pe toate.

„Nu plec, copiii mamei, fie ce-o vrea Dumnezeu! Că dacă el atâta are-n plan să te mai țină, nu poți zice tu „Nu!”, e tot cum vrea el, ba mai mult, îl mai și superi dacă te-mpotrivesți și cârtești!”

Se făcuse seară târziu, și femeia de peste drum dacă văzu foc pe hornul casei și lumina aprinsă, nu mai veni.

Bătrâna se duse în camera bună, unde într-un colț, în vechea ladă de zestre, avea legătura ei cu cele trebuincioase de moarte. Le despachetează și iar le împachetează oftând, nu apucase să găsească la târg lenjerie de tron, și degeaba se tot rugase de fie-sa să-i aducă de la oraș, uite și acum, văzuse la Lina albituri dantelate în sicriu și deasupra de toată frumusețea, cumpărate de ea, că i le arătase într-o zi când venea de la târg și o mai oprise de vorbă.

Era frig în cameră, parcă mai ger decât afară, de se făcuseră beton merele și portocalele puse pe brăul sobei de teracotă, în care nu se făcuse foc de ani de zile, nu mai venea nici un oaspete aici, a rămas „camera bună”.

Când îi era dor de fată, lua pachetul cu scrisori, ori albumul cu fotografii și-și mai ostioia dorul.

Ce frumoasă era în timpul școlii, uite, în poză cu dirigințele bătrân, care apărea tot lângă ea, îi povestise că doar ea îl asculta la orele de română ori la dirigenție, încât colegii îi spuneau în răspăr „fata moșului”.

Ori în pozele de la școala ei, înconjurată de profesori, de directori, de copii, stăteau toți pe bancă și ea era în mijloc, dirigința lor, pe când mai lucra în învățământ, că apoi a plecat fără să se gândească ea că nu face bine. Îi spusese de mult bătrânul Bălănică, la „planită”, că fata ei nu va rămâne în învățământ, ce dacă lucrase zece ani, acum plecase. Îi era rușine să spună în sat că fata ei nu mai era profesoară, se mândrise cu ea, acum scria cărți și era bibliotecară. Bibliotecar fusese și Ilie al lui Bartoș, la Căminul Cultural odată, acum îl dăduseră afară, că făcuseră acolo cârciumă din aia cu muzică, pentru tineri, așa o să rămână și fata ei fără serviciu.

Acum fata ei era îngălbenită, că nu mai lăsa tutunul, îi crăpase obrazul de rușine când îi zisese Angi că o văzuse fumând în farmacia Dorianei.

Îi dăduse până la urmă telefon, îi spusese că vine dar uite că nu mai sosea.

Nu va pleca din casa ei, orice-ar zice ea, va muri în casa ei, nu în pat străin, să n-o mai poată aduce de acolo, ori s-o țină în mașină în drum, până s-o ducă la cimitir, să nu aibă omul din sat unde să vină și la ea cu o lumânare, cu o floare, să o bocească și pe ea.

Îi tot spune că va vinde casa oricum după moartea ei, dar cât trăia, măcar nu vedea ea cum se alege praful de munca ei de-o viață...

Și femeia adormi în camera rece de oaspeți, „camera bună”. Nu a simțit cum frigul o toiegește treptat, întrepătrunzându-se printre amintirile calde. Vecina, văzând lumina aprinsă până seara târziu, se gândise că era trează de boală, ori poate venise fiică-sa, că a mai venit odată pe la miezul nopții. Și-a continuat treburile, nu s-a grăbit s-o viziteze. Dimineața devreme era tot aprinsă lumina în „camera bună”.